

1933. évi 19. nap

HORVÁTH JÓZSEF, KÉKESDI GYULA, NEMES JÁNOS
ÉS LÓRDA SÁNDOR RIPIORTSOROZATA

244

28.

Az antant és az árulók köre bezárul

1919. július 31. Vészjósló hírek érkeznek Budapestre az elárult frontról. A főváros még a Tanácsköztársaság, a proletárdiktatúra székhelye, vörös Budapest, de az úri negyedekben, a villakásokban a reakciós katonatisztek már fényesítik a császári-királyi zubbony gombjait, az arisztokrácia szeretettel simogatja a díszmagyart, a pénzvilág a jövődö üzletek terveit szövögeti...

Valóban nagyon súlyos, szinte katasztrofális a helyzet. A román királyi csapatok átkeltek a Tiszán, elfoglalták a szolnoki hidfőt és Budapest felé nyomulnak.

A kormányzótanács ülésezik. A helyzetet, az esélyeket, a lehetőségeket vitatják. Közben megérkezik az antant ultimátuma: a tanácskormány helyét váltsa fel más kormány. E feltétel teljesítésétől teszik függővé a támadás leállítását és a béketárgyalások megkezdését. Az ismeretes Clemenceau-jegyzék hűtszög megsejtése után immár másodszor mutatják ki a foguk fehérjét a Párizsban ülésező Wilson, Clemenceau, Lloyd George és a többiek, az imperialista diktatumpolitika vezérei.

A kommunisták keresik a kiutat, arra gondolnak, hogy újra a

munkássághoz fordulnak, mint a dicsőséges májusi napokban: védeje hatalmát! De a kormányzótanácsban ott ülnek a munkásárulók: Weltner, Haubrich, Rónai Zoltán és társaik, akik most, a válságos helyzetben ráteszik a koromát „művükre”. Hiszen Weltneréknek már megvan a meg egyezésük az antanttal, ők már döntöttek a kommunisztákkal való végleges leszámolás kérdésében és most mindent megtesznek, hogy az antantnak tett ígéretet maradéktalanul és szolgai buzgalommal bevaltsák.

Emlékeztet, hogy Böhm Vilmosnak, aki a hadseregőparancsnoki tisztséget cserélte fel július végén a bécsi követi megbízatással, megérkezése után első dolga volt Cunningham angol ezredessel, az ausztriai antantmisszió egyik vezetőjével „felvenni az érintkezést”. Peyer Károly már jóval előtte Budapesten tárgyalt az antantmegbízottal, Jászai Samu, ismert jobboldali szociáldemokrata vezető visszaemlékezésében elmondja, hogy az áruló jobboldali szakszervezeti funkcionáriusok már korábban is rendszeresen tanácskoztak a proletárdiktatúra megbuktatásának módszereiről. „Egyik ilyen érte-

kezleten elhatározták — írja Jászai —, hogy küldöttséget menesztenek az angol misszió egyik itteni képviselőjéhez, Freeman úrhoz, aki tanácskozni kíván a szakszervezetek vezetőivel. A küldöttség tagjai lettek: Jászai, Miakits, Peyer, Preusz Mór és Szabó Imre.” A Freemannel tartott értekezlet tárgya Jászai közlése szerint az volt, hogy a jobboldali szakszervezeti vezetők alakítsanak kormányt a proletárdiktatúra felszámolására. Peyerék ehhez antantsegítséget kértek és Freeman „szívesen vállalta, hogy ebben az ügyben a bécsi főnökségével egy Bécsben tartandó tanácskozást létrehoz”.

Böhm Vilmos tehát már avizálva volt Cunninghamnál, amihez „közvetítőként” az Osztrák Szociáldemokrata Párt egyik vezetője és az osztrák kormány tagja: Otto Bauer is közreműködött. Agoston Péter szociáldemokrata népbiztos egy pozsonyi tárgyalást kihasználva már szintén Bécsbe ruccant egy korábbi alkalommal és ugyancsak tárgyalt Cunningham angol ezredessel. A biztosság kedvéért azonban a bécsi antantmisszió olasz tagjánál, Borghese hercegnél is levizitált...

A munkásárulók igazi, nagy, szinte azt mondhatnánk „hivatalos” tárgyalása és megegyezése az antanttal július 24-én zajlott le. Az alkalom nagyon „stilszerű” volt: Weltner Jakab és Peyer Károly a magyar munkások megbízottaitként Bécsbe érkeztek. S az alkuból ők sem maradhattak ki.

Bécs ezekben a napokban forradalmi lázban égett. Az osztrák proletariátus július 21-én általános sztrájkot és szimpátiatüntetést rendezett az orosz-szovjet köztársaság és a Magyar Tanácsköztársaság mellett. S míg a bécsi proletariátus tüntetett, a szovjet és a magyar proletariátus hőiesen harcolt az intervenciók ellen, a kiutazott magyar mun-

4494 APR 21 1945
kásárló-vezérek a proletárdiktatúra berbefojtásának tervét és feltételeit tárgyalgatták az antantnak...

Cunningham Böhm Vilmosnak, Weltner Jakabnak és Peyer Károlynak megmondta, hogy az antanthatalmak hozzájárultak egy szociáldemokrata kormány létrehozásához. Ennek a kormánynak a feladata a proletárdiktatúra teljes felszámolása, amihez a segítséget megkapják az intervenciósoktól és az angol ezredes utalt arra, hogy még másokra is számíthatnak. Cunningham polgári koalíciós partnerekre és Horthyék fénégárdista hadseregére gondolt.

— Mi a demokratikus államforma mellett vagyunk — mondotta Cunningham Weltneréknek —, de átmenetileg aligha kerülhet el a parancsuralom. Az antant ragaszkodik a rend teljes helyreállításához és ez a mai magyarországi körülmények között feltételezi a kemény kezet.

Böhm, Weltner, Peyer nem féltek a munkások, parasztok elleni kemény kéz politikájától. Ők csak a burzsoázia elleni fellépés idején üvöltözték az emberiséggel állítólag össze nem férő „diktatórikus” fellépésről. Weltnerék mindent vállaltak. Belementek, hogy a kapitalizmust teljesen restaurálják Magyarországon. Nem volt ellenükre az sem, hogy Magyarország katonai és gazdasági erejét egy majdani szovjetellenes intervencióban felhasználják. Egyetértettek az antantnak azzal a követelésével is, hogy a Magyarországon levő orosz hadifoglyokat nem engedik vissza hazájukba, hanem átadják őket az intervenciósoknak. Belementek abba is, hogy a Tanácsköztársaság és Szovjetország diplomáciai levelezését kiszolgáltatják az antantnak.

Július 25-én Hoover, az amerikai küldöttség tagja, a párizsi bé-

kekonferencián már így nyilatkozik: „Böhm a szövetségeseknek javaslatot terjesztett elő Bécsben... Ha a szövetségesek őt megfelelően támogatják... készséggel felállít egy szociáldemokrata kormányt, amelynek ideiglenes diktátora ő lenne.”

Az árulás köre bezárult!

Igy aztán érthető, hogy a kormányzótanács utolsó, július 31-i ülésén Weltner Jakab így szóno-

— Igen, kérem, nincs más kiút. A tanácskormánynak le kell mondania! Ez az egyetlen lehetséges, a haza és a munkásnép üdvét szolgáló kibontakozás. S megmondjuk azt is — jelentette be a munkásárulásban készséges társai nevében is Weltner —, nem vagyunk hajlandók tovább csinálni ezt a játékot.

— Lehet, hogy maguknak ez jóték — szakítja félbe Kun Béla —, de nekünk nem! Ez a munkásosztálynak és a parasztságnak leg-szentebb ügye, élet-halálharc. A tét: megtartja-e először kivívt szabadságát a magyar nép, vagy újból hurkot kötnék a nyakára.

— Nem szabad feladni a meg-lévő erőket — kiáltja Szamuely Ti-bor. — Senkivel sem alkuszunk!

— Az antantcsapatok Pest felé nyomulnak! — káromend Haub-rich. — Nemigen ugrálhatnak!

— Megvédjük a fővárost! — je-lenti ki mély meggyőződéssel Szamuely Tibor. — A Dunántúlról, a Tisza mellől koncentrálni kell a hadsereget Budapestre. Ha kell barikádharcba, de meg kell vé-deni a Tanácsköztársaságot.

— Nem áldozzuk fel hiábava-lóan munkástestvéreinket — mondja hazug pátoossal Rónai Zoltán.

S Haubrichnak még ütőképe-sebb érve van:

— A vasas ezred most már rám hallgat. Ha esztelenségbe

kezdenek, fegyverrel is maguk ellen fordítom őket!

A tanács hatalom körükerítése teljes volt. Az intervenciósook — a front elárulása következtében — özlönlöttek a főváros felé. Az antant ultimátumot küldött. S ebben a pillanatban még a kormányzótanácsban is megtörtént a szakadás: az áruló jobboldali szociáldemokrata vezetők a leggaládabb fellépésre is elszánták magukat.

Augusztus 1. Az új városházán az ötszázas katonai és munkás-tanács ülészik. A máskor zsi-bongó, erőteljes és lendülettől feszülő hangulat helyett most levertség uralkodik. A teremben mély-séges a csend. Kun Béla beszél:

— A Magyar Tanácsköztársaság elbukott. De elvtársak, nem vég-érvényesen! Nehéz, sőtét napok várnak a munkásosztályra. Nem demokrácia, hanem véres fehér-terror... De tudom, eljön még az idő, amikor új harcba indulunk a magyar proletariátus végleges fel-szabadításáért.

S az esti órákban keménykalo-pos, gomblyukukat hatalmas fe-hér kereszttel díszítő fiatalembere-k csoportosan járták a várost. Behatoltak a kávéházakba, a mo-zikba, a cirkuszköz előadásaira, s a-rtikulátlan hangon ordították: „Vége a kommünnek!”

Csepel, Angyalföld, Újpest és a hatalmas munkásváros más prole-tárnegyedei mély-séges csendben húzódtak meg az éj homályában. Gyászoltak. Gyászoltak, de mun-kás módra: mély fájdalomban, öklöbe szorult kézzel — és új harcra, immár végső győzelemre készülődd hittel, szívvel.

Következő riportunk:

A FASIZMUS
SZÁLLÁSCSINÁLÓI